

Ectenia mare (II)

Ectenia mare ne învață ierarhia creștină a valorilor îndemnându-ne să ne rugăm mai întâi pentru dobândirea Împărăției lui Dumnezeu (pacea de sus și mântuirea sufletului) și pentru Biserică. Dar rugăciunea îmbrățișează apoi viața întreagă („*toate celelalte*” - Matei 6, 33), chiar și sub aspectele ei materiale, mărturisind prin aceasta că „*toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor*” (Iacov 1, 17). Astfel, în cea de a doua parte a ecteniei mari ne rugăm pentru condițiile exterioare ale vieții, ca acestea să ne permită o vietuire duhovnicească.

Pentru bincredinciosul popor român de pretutindenii, pentru cârmuitorii țării noastre, pentru mai marii orașelor și ai satelor și pentru iubitoarea de Hristos oaste, Domnului să ne rugăm. „*Creștinii locuiesc în lume dar nu sunt din lume*”, „*se supun legilor rânduite de stat dar prin felul lor de viață biruiesc legile*” se afirmă într-una din primele scrieri creștine. Ca locuitori în lume, de-a lungul întregii istorii, creștinii au căutat să împlinească îndemnul scripturistic de a se supune „*înaltelor stăpâniri*” (Romani 13, 1) chiar și în vremuri de prigoană, dând Cezarului ce-i al Cezarului (Matei 22, 21; Romani 13, 7), fără însă a face compromisuri dându-i Cezarului cele ce se cuvin lui Dumnezeu. În acest sens Biserica se roagă pentru conducători ca aceștia să asigure cadrul necesar desfășurării lucrării ei mântuitoare, cu atât mai mult cu cât suntem datori să-i iubim și să ne rugăm pentru toți oamenii, chiar și pentru vrăjmași.

Rugăciunea pentru conducători este așadar o parte firească a ecteniei mari, nedepinzând de vrednicia celor ce dețin puterea în stat. Întelesă în mod greșit, mai ales de către cei din afara Bisericii, ca o formă de obediență față de autorități, rugăciunea pentru conducători a fost înlocuită, imediat după Revoluția din decembrie 1989, cu rugăciunea pentru popor și armată. După câțiva ani de confuzie în acest domeniu, s-a reintrat în normalitate prin stabilirea de către Sfântul Sinod a actualei formule, similară celei folosite de Biserica Greacă, în care ne rugăm pentru popor, pentru conducătorii țării și cei locali și pentru armata care asigură păstrarea ordinii de drept și apărarea țării.

Pentru sfânt locașul acesta, țara aceasta, pentru toate orașele și satele și pentru cei ce cu credință viețuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm. „*Ce este sufletul în trup, aceea sunt creștinii în lume. Sufletul este răspândit în toate mădulele trupului, iar creștinii în toate orașele lumii ... dar ei țin lumea*”. Precum sufletul dă viață trupului, rugăciunea Bisericii ține lumea. Cererea de mai sus este o expresie a rugăciunii Bisericii pentru întreaga lume și pentru toți oamenii începând cu cei în mijlocul cărora trăim. Acest lucru este și mai evident în forma originală a acestei cereri, păstrată de Molitfelnic la rânduiala sfestaniei, în care ne rugăm „*pentru orașul și țara aceasta (deoarece pentru locaș ne-am rugat mai înainte), pentru toate orașele și satele și pentru cei ce cu credință viețuiesc într-însele*”.

Pentru bună-întocmirea văzduhului, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremuri pașnice, Domnului să ne rugăm. Alcătuită într-o vreme când îndeletnicirile oamenilor erau legate direct de starea vremii și de rodnicia pământului, este o cerere pentru condiții prielnice ca să ne putem bucura de roadele muncii noastre. Prin aceasta recunoaștem necesitatea efortului propriu în asigurarea existenței („*dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce*” - I Tes. 3, 10), dar mărturisim în același timp că fără ajutorul lui Dumnezeu toată osteneala noastră este în zadar. În zilele noastre, când mulți, orbiți de progresul tehnologic, au ajuns să nu-și mai pună încrederea în Dumnezeu ci în tehnologie, această cerere ne îndreaptă mintea și inima spre Dumnezeu, singurul care poate da sens ostenețelor noastre dăruindu-ne ploi și soare la vreme potrivită, belșug de roade („*nici cel ce sădește nu e ceva, nici cel ce udă, ci numai Dumnezeu care face să crească*” - I Cor. 3, 7) și pace în lume ca să ne putem bucura de aceste roade.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape și prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiți și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm. Ne rugăm acum pentru toți cei care din binecuvântate pricini nu sunt împreună cu noi la Sfânta Liturghie dar care, aflați în situații deosebite, au în mod special nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Împreună alcătuim Trupul lui Hristos și, de aceea, îi purtăm pe toți în inima și în rugăciunile noastre potrivit îndemnului Sfântului Pavel: „*Aduceți-vă aminte de cei închiși, ca și cum ați fi închiși cu ei; aduceți-vă aminte de cei ce îndură rele, întrucât și voi sunteți în trup*” (Evrei 13, 3).

În continuare Liturghierul românesc cuprinde precizarea că aici se pot adăuga cereri speciale. Totuși, având în vedere caracterul de rugăciune atotcuprinzătoare pentru întreaga lume al ecteniei mari, credem că este preferabil a nu se adăuga decât, cel mult, cereri cu caracter general și în nici un caz pomeniri nominale. Cererile speciale sunt specifice ecteniei întregite, rugăciunea în care Biserica se apleacă spre trebuințele deosebite ale fiecăruia.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm. Ca o concluzie a cererilor care se referă la condițiile exterioare ale vieții, ne rugăm ca noi, cei ce ne-am adunat la Sfânta Liturghie, noi cei din Biserică, noi oamenii, să fim scăpați de toate necazurile, de mânia lui Dumnezeu, de primejdiile și nevoile ce le atragem asupra noastră datorită păcatelor.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău. Adresată de către preot, în numele comunității, direct lui Dumnezeu, este concluzia și sinteza întregii succesiuni de cereri cuprinse în ectenia mare. Ne rugăm lui Dumnezeu ca în dar, cu harul Său, și nu pentru vreun merit al nostru (Romani 3, 24) să ne apere de vrăjmașii văzuți și nevăzuți, să ne mântuiască dăruindu-ne Împărăția Sa prin mila Sa și să ne păzească de tot răul și de căderea în ispită. Este strigătul plin de încredere al copiilor către părintele lor evocând imaginea biblică a păsării care își ocrotește puii sub aripile sale (Psalmii 16, 8; 56, 2; 60, 4; 62, 8; 90,4; Matei 23, 37).

Această cerere este distinctă de cea precedentă („***Pentru ca să fim noi izbăviți ...***”), practica unirii celor două fiind greșită deoarece denaturează sensul lor lăsând să se înțeleagă că invocarea harului lui Dumnezeu o facem numai pentru a scăpa de greutățile exterioare. De altfel ecteniile mici vor păstra, în continuare, după îndemnul de a ne ruga „*în pace*”, numai această ultimă cerere sintetică și conclusivă care se împlinește în îndemnul final de a ne asuma vocația de jertfă după modelul Maicii Domnului și al tuturor sfinților:

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții pomenindu-o, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm. Despărțită în două în ultimele ediții ale Liturghierului românesc, formula corectă (așa cum o regăsim în Molitfelnic) este cea redată aici, mai precis „*Pe Prea Sfânta... Fecioara Maria cu toți sfinții pomenindu-o...*” deoarece primul aliniat este o argumentare pentru cel de al doilea.

Împlinind prin Sine totul, fiind Viața însăși, Hristos a acceptat starea de jertfă curată pentru ca, intrând la Tatăl Lui în această stare, să ne introducă și pe noi adunați în Sine sau sălășluit El însuși în noi. La rândul nostru, aducând la altar pâinea și vinul care ne simbolizează viața mărturisim că venim la Sfânta Liturghie pentru a ne dăruii lui Dumnezeu, făcându-ne părtași jertfei sale mântuitoare. Ectenia mare ne reamintește această necesitate a dăruirii, a jertfei în care ne regăsim libertatea și ne împlinim vocația umană.

Să ne dăruim pe noi înșine lui Hristos căutând să facem din porunca Lui singura lege a firii noastre. Să ne dăruim unii pe alții lui Hristos, în iubire, dăruindu-ne mai întâi unii altora

(„îndemnați-vă și zidiți-vă unul pe altul” - I Tes. 5, 11). Să încredințăm toată viața noastră lui Hristos „cu toate necazurile, tristețile, bucuriile, lipsurile, prigoanele, relele, năpastele, nedreptățile omenești, ispitele, bolile, ostenețile”. Acestea sunt îndemnurile finale ale ecteniei mari și ale ecteniilor mici la care credincioșii răspund : „**Ție Doamne!**”.

Dar, din cauza egoismului care ne stăpânește, jertfa este dificilă, este un act eroic presupunând suferința, călcarea pe mândrie. De aceea o pomenim pe Maica Domnului împreună cu toți sfinții cerându-le ajutorul ca unora care s-au dăruit cu totul lui Dumnezeu și prin aceasta au dobândit sfințenia. În mod deosebit o invocăm pe Maica Domnului care a încăput în ea în mod desăvârșit pe Fiul lui Dumnezeu întrucât i s-a dăruit în mod desăvârșit, numindu-o pentru aceasta „*Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita, stăpâna noastră*” iar credincioșii se alătură pomenirii ei cu cererea „*Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu miluiește-ne pe noi*”. Invocarea Maicii Domnului și a sfinților scoate în evidență solidaritatea în rugăciune a Bisericii cerești și a celei pământești.

Ectenia mare se încheie cu afirmarea solemnă că ne rugăm și I ne dăruim lui Dumnezeu pentru că Lui I se cuvine „*toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor*”.